

قسمت سوم - بررسی زبان و ادبیات گیلکی

مادام گروسی

است کاربرد دارد. در شکل با نشانه‌ی «ستن SATAN» واژه‌های مصدری متعدی هستند، اما باید گفت جزء گروه واژه‌های فاعلی هستند که عقیم‌اند.

چنان چه این دسته واژه‌ها را به ضابطه‌های ویژه‌ی خود، جاگذاری کنیم، می‌توانیم از آن، واژه‌ی مصدری متعدی، (مفعولی)/صفت ساده/دایمی/حاصل مصدرشان درآوریم. واژه‌ی کالستن = KĀLASTAN = فروریختن مصدر لازم فاعلی)

کالانن = KĀLANEN = فرو ریزاندن مصدر متعدی (مفعولی)

کال = صفت ساده KĀL = نارس
کلان = صفت دائمی CĀLĀN فراوان
کالش = حاصل مصدر KĀLĀS = تخم‌ریزی (حالتی تخم‌ریزی و همسرگزینی - در ماهیان)

و ...

۲- واژه‌های = اوچیناستن/اوچیناستن/پایان یافتن = OČEN جمع کن/واچین. VĀČIN برچین که با فعل امر کاربرد دارند و دیگر واژه‌ها عقیم‌اند چون (اوچیناستن - واچیناستن و ...)

۳- گروهی از واژه‌های مصدری با نشانه‌های (تن TAN) کاربرد دارند، اینان فاقد مصدر متعدی‌اند و این گروه بیان شده از مصدرهای فاعلی هستند.

۱- گیفتن. Gifan. گرفتن. فرد را به جهت کار اجیر کردن.
۲- فاگیتن. FAGiFTAN. گرفتن/یک شیء از دست کسی گرفتن.

۳- واگیتن. VĀGiFTAN. گرفتن/دیگ از روی اجاق برداشتن.

۴- مختن. MAXTAN. قدم زدن.

۵- دمختن. DAMAXTAN. لگدکوب کردن

۶- وامختن. VĀMAXTAN. جستجو کردن.

۷- واهستن. VĀHAŠTAN. جا گذاشتن/اجازه دادن.

۸- گشتن. GAŠTAN. گردش کردن. گزیدن را هم بدان بیفزاییم

کاربرد دیگر.

۹- وارفتن. VĀROFTAN = غارت کردن/همه چیز را بردن/جاروب کردن/که واروختن هم گویند.

واژه‌های بالا، با معنایی که شده است، خصوصیات ویژه‌ی

به خود را دارند. اگر کاربردی غیر از این که گفته شده است،

برایش قایل شده‌ایم، قدرت دگرگونی شکلی را هم در توان

دارند به معنای ردیف ۹ توجه کنید:

اگر گشتن به گزیدن معنی شود و گزانشن را در پی داشته

باشد که معنای دیگر این واژه است وگیتن به واگیرانن؛(زم

زدن. روشن کردن) معنی شود، قدرت دگرگونی و باری سرشار

از معنا را به واژه می‌دهد که در واژه‌ی گیلکی موجود است توان

آن را دارد از قوه به فعل درآید و کاربردی تر شود.

ت:

گروهی از واژه مصدرهایی که به «ستن. SATAN» ختم

می‌شوند دارای مصدر مفعولی نیز هستند دو نمونه که عقیم -

نازا- هستند در پایان آورده شده که قابل تأمل است.

ذکر این نکته لازم و ضروری است که در زبان گیلکی

ت:

گروه مصدرهایی که به (تن. TAN) ختم می‌شوند خود به دسته‌هایی چند تقسیم می‌شوند از آن جمله

۱- واژه‌هایی که شکل مصدر لازم (فاعلی) و مصدر متعدی (مفعولی) آن یکسان است چون ...

دوکوفتن. لازم DUKOFTAN پا به سنگ زدن «پیشوندی» فاعلی

دوکوفانن. متعدی DUKOFTANEN پا به سنگ زدن، کوبانیدن پیشوندی مفعولی

چیشتن. لازم ČiŠTAN چشیدن. فاعل
چیشانن. متعدی ČiŠANEN = چشانیدن مفعولی

دوکوشتن. لازم DUKUŠTANEN = خاموش شدن «روشنایی و چراغ». پیشوندی فاعلی

دوکشانن. متعدی DUKUŠANEN خاموش کردن. پیشوندی مفعولی.

دوغوشتن. DUQUŠTAN = خفه شدن(آب). فاعلی به گویش ساکنان انزلی.

دوغوشانن. DUQUŠANEN خفه کردن.
دوخوشتن. DUXOŠTAN هم شنیده شده است = خفه شدن.

دوخوشانن. DUXUŠANEN = خفه کردن اوکوفتن. OKOFTAN = شگون داشتن

اوکوفانن. OKOFANEN = به شگون وادار کردن.
۱- وارستن. VĀRAŠTAN باریدن. وارانشن = VĀRĀNEN = بارانیدن.

۲- ساوستن. SĀVASTAN = ساییدن. ساواشنن SĀVĀNEN = سایاندن.

۳- چوستن. ČAAVASTAN = مکیدن. چواشنن ČAVANEN = میکانیدن.

۴- دوچوکستن. DUCŪKASTAN = چسبیدن. دوچوکاشنن = DUČKĀNEN چسبانیدن.

۵- پرکستن. PARKASTAN = لرزیدن PARKEN پرکشنن پرکاشنن = PARKĀNEN لرزاندن.

۶- لرزستن. LARZASTAN/LARAEN = لرزیدن لرزینن = LARZANEN لرزاندن.

۷- رمستن. RAMASTAN /RAMEN = رمیدن و رمشن ... RAMEN رماشنن / RAMĀNEN رمایشنن = رمانیدن.

۸- فه ورستن. FAVARASTAN = بلعیدن. فروانشنن = FAVARĀNEN بلعاندن.

۹- چرستن. ČARASTAN/ČAREN = چریدن. چرانشنن = ČARĀNEN چرانیدن.

۱۰- چمستن. ČAMASTAN/CAMEN = خمیدن چماشنن = ČAMĀNEN چمانیدن/خمانیدن.

و این واژه که شکل دیگر واژه‌های «اوچسن. OČEN = جمع کردن» به شکل اوچیناستن = OČINASTAN و به معنای جمع شدن است. هم چنین واژه واچیناستن. VĀČINASTAN

جر خوردن است که شکل دیگر آن واچه‌ی واچسن VĀČEn